
A huszonötödik évforduló margójára

Lőrincz Gyula

Huszonöt évvel ezelőtt, mikor Csehszlovákia Kommunista Pártja kezdeményezésére hozzáálltunk egy kulturális szervezet megalakításához, nem semmiből semmit akartunk elindítani, de végiggondolva a múltat, előre tekintve a jövőbe, szilárd alapokra fektettük le felépítendő szervezetünk első tégláit.

A Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kulturális Szövetsége, a CSEMADOK, mikor 1949. március 5-én megalakult, régi haladó hagyományokra kapcsoltunk rá, régi tapasztalatokból merítettünk az első burzsoá Csehszlovák Köztársaság idejéből, mikor nem egy haladó szellemű, munkás, kulturális szervezetünk működött azzal a céllal, hogy a csehszlovákiai magyar dolgozók kulturális életének színvonalát emelje. Felsorolhatnám itt a különféle műkedvelő színjátszó csoportokat, irodalmi és más érdekköröket, munkásdalárdákat, melyek az első Csehszlovák Köztársaságban működtek. Hasonló, mondhatnám, ugyanilyen céllal működött a Csehszlovákiai Magyar Fiatalok Szövetsége is, melynek alapszervezetei behálózták az ország magyar lakta területeit éppenúgy, mint a cseh és szlovák fiatalok szövetségének szervezetei az ország többi területeit. Ezt a nagyon jól bevált felépítésű formát használtuk fel a CSEMADOK szervezésénél, amikor a helyi csoportokat, járási bizottságokat, titkárságokat létrehoztuk. Ma 530 helyi szervezetünk van 62 ezer taggal. Ezenkívül, ha aktivistáinkat, rendezvényeink hallgatóit, résztvevőit számítjuk, megállapíthatjuk, hogy a CSEMADOK a csehszlovákiai magyarok zömével kapcsolatban van, és ez nagy felelősséget, kötelezettséget jelent számunkra.

Huszonöt évvel ezelőtt az alakuló közgyűlésünkön polgári jogainkat visszanyerve arra tettünk fogadalmat, hogy szervezetünk, a CSEMADOK, a csehszlovákiai magyarok között pártunk vezetésével olyan kulturális, népművelő munkát szándékosz kifejteni, mely elősegíti nemzetünk és nemzetiségeink súrlódásmentes együttélését. Hogy e békés együttélés feltételeinek megteremtése érdekében őszintén feltárjuk, megismerjük közös történelmi múltunkat minden hibájával és erényével együtt.

Őseink elkövetett hibáit nem kendőzzük el, de a felelősséget sem vállalhatjuk értük, hiszen a volt elnyomó uralkodó osztálytól új társadalmi rendszerünkben distancoltuk magunkat, elítélve kizsákmányoló, elnemzetlenítő politikáját. A volt uralkodó osztály elhibázott, népellenes politikáját leleplezni mindkét részről kötelességünk. Közös, haladó hagyományainkat viszont ápolnunk, népszerűsíteniünk kell, hiszen erre épül békés együttélésünk. Ezen közös haladó hagyományaink nagyban segítenek az új típusú szocialista ember formálásánál.

A huszonöt évvel ezelőtt tett fogadalmat igyekeztünk és igyekszünk becsülettel teljesíteni.

Az úttörők, az alapítók most bizonyára elmesélik, leírják az első lépések, az úttörés izgalmait, örömeit, azt a lelkesedést, amellyel a CSEMADOK szervezése kezdődött. Elmesélik és leírják a nehézségeket, akadályokat, küzdelmeket, a meg nem értések, a csalódások pillanatait is, melyeket Major elvtárs előre látott és amelyekre előre figyelmeztetett: „Nem lesz könnyű megküzdeni a múlt gyakran visszatérő politikai és szellemi kísértéseivel...” Bizony, ebből jutott bőven. Egyrészt azzal, hogy akadályozták a szervezést, hogy a kezdeményezőket „becseheléssel”, „nemzetárulással” vádolták, másrészt „kádereztek” a belépni szándékozókra, hogy megfélemlítsék őket, és ez bizony sokszor sikerült is, az amúgy is nehezen oszló bizalmatlanság, az akkor oly nyomasztó nemzetiségi klímában.

„Ám azért vagyunk itt — mondotta Major —, mi régi és új harcosai az új világrendnek, hogy megküzdjünk velük és legyőzzük őket...”

Igen! Küzdöttünk és küzdünk, hogy minden akadályt elhárítsunk, és hogy a csehszlovákiai magyar dolgozók kulturális igényeit kielégítsük, hogy nemzeti kultúránk haladó hagyományait megőrizve hozzájáruljunk hazánk új, szocialista kultúrájának megeremítéséhez, gazdagításához.

Amikor az akadályokat említjük, őszintén megállapíthatjuk, hogy ezek elhárítása pártunk segítségével nélkül csak meddő erőlködés lett volna, azért nem véletlen, hogy a csehszlovákiai magyar dolgozók mindenkor hálával gondolnak Csehszlovákia Kommunista Pártjára, mint vezető, irányt szabó erőre hazánk társadalmi életében. Azt már több ízben megállapítottuk, hogy a CSEMADOK munkájában akkor értünk el jó eredményeket, mikor pártunk irányítását elfogadva a magunk területén ezt megvalósítani igyekeztünk. Munkánkban fogyatékoságok, tévelygések akkor jelentkeztek, mikor erről megfélemlítettünk, mikor a közösen kijelölt útról letértünk. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a hatvannyolcas válságos időszakban a CSEMADOK munkája is válságba került, úgy mint a többi társadalmi vagy tömegszervezet, a CSEMADOK is megsínylette az ezekre az évekre jellemző, és egyesek részéről gyakorolt ideológiai tévelygéseket. Revizionista, ellenforradalmi elemek a párt vezető szerepét tagadva aláásták a párt autoritását, és ez egy általános ideológiai zűrzavart, lazítást idézett elő.

A proletár internacionalizmus szellemét sutba vetve egy erős nacionalista hullám igyekezett szétverni hazánk nemzeteinek és nemzetiségeinek egységét, a szövetségeseinkhez fűződő jó viszonyát. A nemzeti kisebbségek is beleestek a nemzetiségi kérdés túlzott hangsúlyozásába, egy bizonyos nacionalista aláfestéssel. Mentségül felhozhatjuk ugyan, hogy egy nemzeti kisebbség nacionalizmusa többnyire, sőt talán mindenkor védekező jellegű, de tagadhatatlan, hogy mellékvágányra visz, elködösíti az osztályszemléletet, és így — habár hatását arányosan kell elbírálnunk — megállapíthatjuk, hogy nem szolgálja a szocialista társadalom megerősítését. Ezért a nacionalizmus minden megnyilvánulását el kell vetnünk, úgy, ahogy ezt a CSEMADOK indulásakor programjába vette, és huszonöt éven át arra törekedett, hogy ezt a programot következetesen be is tartsa.

A csehszlovákiai magyar dolgozókat a szocialista hazafiságra neveltük, és hogy jó eredménnyel, erre sok példát lehetne felhozni, de azt hiszem, elég egy is. Mikor a szomszédos testvérorszámban, a Magyar Népköztársaságban az ellenforradalom „tizedik felvonása” ment, a csehszlovákiai magyarok szocialista hazafiságából jól vizsgáztak, letették az érettségét, ahogy ezt 1956-ban pártunk is megállapította. Folytatni lehetne konkrét adatokkal, hogy milyen részt vállaltak és teljesítettek a gazdasági feladatokból, politikai és kulturális életünk fejlesztéséből, konszolidálásából. Példának vehetnénk itt a mezőgazdaság szocializálását, a szövetkezeti mozgalmat, az egységes földművelőszövetkezetek megalakítását. Mezőgazdaságunk-

nak az utóbbi években elért jó eredményei is azt igazolják, hogy a csehszlovákiai magyar paraszt jó hazafinak bizonyult, és nem maradt le szlovák, cseh vagy más nemzetiségű hazánkfiától. Az ipari termelésben dolgozók szintén becsülettel megállták helyüket. Ez jogos büszkeséggel tölt el bennünket, viszont hiányát érezzük a normális arány megközelítésének (legalább megközelítésének) a magyar nemzetiségű főiskolai hallgatók számánál. Korunk a tudomány és a technikai fejlődés forradalmának kora. A tanult emberek, a főiskolai végzettséggel rendelkezők alacsony száma nagy veszedelmet rejt magában. Meg kell jegyezni, hogy nemcsak főiskolai, de középiskolai fokon is még kevés a műszaki képzettséggel rendelkező, műszaki pályára lépő, és egyre nélkülözhetlenebb szakképzettségű dolgozónk.

Persze, az elért eredmények nem kizárólagosan a CSEMADOK eredményei, a feladatok nem csak a CSEMADOK feladatai, a CSEMADOK csak egyik részese mindennek. Nem is volt szándékom most mindazt felsorolni, ami a CSEMADOK feladata, hiszen közismert, hogy megalakulása óta szervezetünk elfogadta és elfogadja a párt irányító szerepét. A pártkongresszusok, a párt Központi Bizottságának határozatai mindenkor megszabták a feladatokat, melyeket igyekeztünk saját munkaterületünkön érvényesíteni, teljesíteni.

Tudjuk, hogy a CSEMADOK kulturális szervezet, de céljai között szerepel a szocialista ember formálása is, és ez azt jelenti, hogy törődnie kell a maga területén az említett jelenségekkel is. Úgy, ahogy az alakuló közgyűlésünkről Gottwald elvtársnak küldött táviratunkban ígértük: „Kultúregyesületünk életrehívása olyan történelmi fordulópontra életünkben, mely elsősorban minket kötelez. Kötelez arra, hogy átforgalmazzuk nemcsak kulturális életünket, hanem minden életmegnyilvánulásunkat az életadó népi demokrácia szellemében, abban a szellemben, mely győztes vajdúddal megszülte Februárt, és nekünk is új életet adott.”

Nem mehetünk el tehát közömbösen a társadalom szükséglete, igényei mellett. Különösen, ha módunkban áll segíteni neveléssel, példaadással, meggyőzéssel. A népművelés nem merülhet ki kulturális életünk megismerésében, ápolásában, továbbfejlesztésében; kell, hogy társadalmi életünk minden problémáját felölelje.

Befejezésül szeretném aláhúzni, hogy huszonöt éves munkánk eredményes volt, sok hasznos, tanulságos tapasztalatot szereztünk, nem elvetni, hanem sok folytatnivalót, sok jó formát találtunk a CSEMADOK mindennapi munkájához. A jó formát jó tartalommal is sikerült többnyire megtöltenünk, ezekre jólesik visszaemlékezni, de azért a huszonöt éves jubileum sem jogosít fel arra, hogy e kellemes visszaemlékezéseknél megrekedjünk, sokáig vesztegeljünk. Előre kell néznünk új feladatok, új célkitűzések megvalósítása felé. Újabb formák keresésével, bevezetésével még gazdagabb tartalommal feltöltve a CSEMADOK hasznos tevékenységét.

Negyedszázados szervezetünk minden tagjának, mindazoknak, akik nemzeti és szocialista kultúránk felvirágoztatásán, a szocialista ember formálásán fáradoztak, őszinte szívből mondok köszönetet, és kívánom, hogy a jövőben is jó erőben, egészségben, sikeresen folytassák ezt a nemes munkát.